

Høringssvar - Forslag til endringer i partiloven om bidrag

Transparency International Norge (TI Norge) viser til departementets høringsbrev av 18.02.2025 og takker for anledningen til å avgi høringssvar. TI Norge mener at partiloven er et viktig verktøy for å forebygge korrupsjon, fremme åpenhet og styrke tilliten til demokratiet.

DFØs innbyggerundersøkelse fra 2024 viste en nedadgående tillit til offentlige myndigheter og at en økende del av befolkningen tror at korrupsjon forekommer i stat og kommune.¹ TI Norge gjennomførte i 2024 en egen befolkningsundersøkelse om korrupsjon for å kartlegge befolkningens erfaringer og inntrykk. Undersøkelsen viste at 30 % av de spurte mener korrupsjon ofte skjer i politiske partier, mens 45 % tror det forekommer av og til. Kun 2 % mener at ikke skjer i det hele tatt.² Resultatene fra TI Norges undersøkelse understreker behovet for et lovverk som kan bidra til å styrke tilliten til de politiske partiene.

En særlig utfordring er risikoen for at økonomiske bidrag til partier og valgkamp kan medføre forventninger om politisk gjennomslag som en form for gjenytelse. Mer enn 20 år etter at partiloven ble vedtatt, er det nå på tide å vurdere oppdateringer av regelverket for partifinansiering.

TI Norge støtter i det hele de foreslåtte regelendringene, men savner en nærmere vurdering av om det bør innføres et beløpsmessig tak for bidrag til partier og valgkampanjer. TI Norge vil i dette høringssvaret særlig fremheve hvorfor dette temaet bør utredes. I tillegg vil vi fremheve et forslag fra departementet som vi mener vil bidra til å styrke formålet med regelendringen.

Det bør utredes om det bør innføres et beløpsmessig tak for bidrag til partier og valgkampanjer

Et beløpsmessig tak for bidrag kan redusere risikoen for at bidrag gir innflytelse over politiske beslutninger. Et slikt tak kan også bidra til mer rettferdig konkurranse mellom partier og enkeltkandidater, styrke demokratiet og opprettholde tilliten til det politiske systemet.

I Europarådets rekommandasjon om felles regler mot korrupsjon i finansieringen av politiske partier og valgkampanjer, anbefales det at statene vurderer tiltak som begrenser størrelsen på enkeltbidrag og sikrer at slike reguleringer ikke kan omgås. Målet er å redusere risikoen for at økonomisk sterke aktører, enten enkeltpersoner, selskaper eller organisasjoner, får uforholdsmessig stor politisk innflytelse gjennom økonomiske bidrag.³

Transparency International publiserte i desember 2024 posisjonsnotatet «Standards for Integrity in Political Finance», som gir anbefalinger til land om hvordan de kan motvirke korrupsjon og fremme integritet i finansieringen av politiske partier og valgkampanjer på nasjonalt nivå. I posisjonsnotatet punkt 3.1 bokstav a understrekes det at: “[t]he legal

¹ <https://dfo.no/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2024>

² <https://www.transparency.no/blog/befolkningsundersokelse-2024-9d3n8>

³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/6286746c8bfd4152a0e32fdf561ed1a0/no/pdfs/nou200420040025000dddpdfs.pdf>, kap. 5, pkt. 5.3.2, s. 76.

framework must introduce reasonable limits on donations from a single source to political parties, candidates and election campaigns”.⁴

Flere land har allerede innført beløpsgrenser for økonomiske bidrag til politiske partier og valgkampanjer. Ifølge The International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA) har mer enn 40 % av verdens land en form for øvre grense på donasjoner fra privatpersoner og ulike typer virksomheter.⁵ I Europa har for eksempel Finland en øvre grense på 30 000 euro per bidragsyter per år, og i Spania er det en grense på 50 000 euro.⁶ Frankrike har på sin side en beløpsgrense på 7 500 euro årlig.⁷ Det kan være relevant å stille spørsmål ved hvorfor Norge ikke har en tilsvarende regulering.

TI Norge foreslår derfor at departementet sørger for å utrede om det bør innføres et beløpsmessig tak på hvor mye en enkelt donor kan gi i støtte til et politisk parti og i valgkampbidrag. Det bør også vurderes hvorvidt bidrag som kommer i form av gaver eller annen type støtte som reiser, kampanjer og andre tjenester bør verdsettes og ha en beløpsgrense.

Ukjente bidragsytere

I Europarådets rekommandasjon anbefales det å innføre begrensninger eller forbud mot at partiene kan motta gaver fra utenlandske bidragsytere.⁸

Vi vet at utenlandske aktører i større grad enn tidligere søker å få innflytelse på nasjonal politikk og nasjonale valg. Dette er aktører som kan ha til hensikt å skape splid og forstyrre demokratiske styresett og verdier. Å kjenne til bidragsytere til politiske partier er viktig for å sikre åpenhet og forhindre skjult påvirkning på politiske beslutninger. Åpenhet bidrar også til å avdekke mulige interessekonflikter og vil styrke demokratiet.

TI Norge støtter derfor forslaget om at partiene ikke har lov til å motta bidraget hvis en eller flere av de som har gitt bidrag til bidragsyteren, er rettssubjekter nevnt i § 17 a første og andre ledd. Vi anser dette forslaget som sentralt for å hindre at anonyme bidragsytere og utenlandske givere kan kanalisere sine bidrag gjennom juridiske eller fysiske personer som samler inn penger for å støtte de politiske partiene økonomisk.

Vennlig hilsen

Johanna H. Berge (rådgiver)

Guro Slettemark (generalsekretær)

⁴ https://images.transparencycdn.org/images/2412_PP_IntegrityStandardsPolFin_FIN_EN.pdf s. 11 pkt. 3.1 bokstav a.

⁵ https://www.idea.int/data-tools/data/question?question_id=9206&database_theme=302 og https://civita.no/content/uploads/2023/04/Notat_14_2023_Om-finansieringen-av-politiske-partier-i-Norge.pdf

⁶ https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1969/10#sec_8bv20100683 heading, § 8 b andre ledd, se også: <https://www.dn.no/innlegg/politikk/valgkamp/partifinansiering/bor-vurdere-maksgrenser-pa-pengebidrag-til-partiene/2-1-1438033>

⁷ <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGISCTA000006085777> - se artikkel 11-4 første ledd

⁸ <https://www.regjeringen.no/contentassets/6286746c8bfd4152a0e32fdf561ed1a0/no/pdfs/nou200420040025000dddpdfs.pdf>, kap. 5, pkt. 5.3.2, s. 76.